

Velferd som virker

Taler

Erna Solberg

Dato

6 mai 2011

Sted

Oslo

Omstendigheter

Høyres landsmøte

1 Kjære landsmøte,

Godt å se dere alle igjen

5 I påsken traff jeg en jente og hennes mor i Bergen. Det ble en påminnelse om hva politikk egentlig handler om. Jenten heter Helga Tyvold og er 31 år gammel. Helga har et høyt aktivitetsnivå og elsker å gå tur.

10 For 15 år siden flyttet Helga inn på Mildeveien bofellesskap i Bergen. Fordi hun er autist med utviklingshemming og fungerer på nivå med en treåring. Hun flyttet til Mildeveien for å få den beste hjelpen man kan få. Men slik ble det ikke.

15 Helga måtte forholde seg til det som for henne ble et overveldende antall mennesker.

Livet hennes kretset til slutt rundt vaktskiftene og hvem som skulle hjelpe henne de neste timene.

20 Utviklingen gikk ikke fremover, men bakover.

25 Språket til Helga ble redusert til kun to spørsmål: Hvem kommer på senvakt og hvem kommer på tidligvakt? Hun ble aggressiv og utagerende, og begynte blant annet å rive i stykker dynen sin. Det endte med at Helga måtte sove på en madrass med kun ett laken. I ti år sov hun slik.

Men så skjedde det noe.

30 Institusjonen fikk en ny leder ved navn Njål Johansen, som hadde ideer om å gjøre ting annerledes. Bergens daværende helsebyråd, Høyres Trude Drevland, viste ham og de ansatte tillit og lot dem forsøke.

Trude omsatte vår ideologi i praksis. Da Njål og de ansatte på institusjonen ville
35 sette

beboerne sine behov i sentrum for driften viste Trude dem tillit. Løsningen de kom opp med var en ny turnus. De ansatte jobber lang dag i en uke, og har deretter fri i flere uker.

40

Før forholdt Helga seg til nesten 35 ulike mennesker. Nå er det åtte, og det er samme person som følger henne hele dagen.

Resultatene har vært fantastiske.

45

Aggressiviteten og utageringen er nesten borte fordi nå opplever hun trygghet og stabilitet. I ti år sov Helga på kun en madrass og et laken. Tre måneder etter at de innførte den nye turnusordningen sov hun med dundyne og dunpute.

50 Og for dere som vet hva som er viktig for en bergenser: Helga er nå en aktiv turgåer som har vært ute og gått på alle de syv fjellene i Bergen.

Helgas mor, som skal fortelle oss mer om Helga og Mildeveien i morgen, har sagt det handler om ett liv før, og ett liv etter den nye turnusen.

55

Kjære landsmøte,

Dette er et godt uttrykk for Høyres politikk for kvalitet i omsorgen.

60 Dette er et godt uttrykk for at Høyres løsninger gir velferd som virker!

Mildeveien bofellesskap er ikke det eneste eksempelet. Heldigvis. Vi har lignende historier på hva mer fleksible turnusordninger har betydd, fra andre bofellesskap, fra psykiatriske institusjoner og fra barnevernsinstitusjoner. Men
65 Helgas historie står som ett av de fineste eksemplene på at når Høyres ideologi blir politisk praksis - ja, da får vi velferd som virker!

Og det er to av Høyres ideologiske prinsipper som vises.

70

For det første: Målet for vår velferdspolitikkk er alltid å sette den som trenger hjelp i sentrum for hvordan hjelpen gis.

75

For det andre: Vårt utgangspunkt for hvordan vi organiserer oss må bygge på den konservative erkjennelse av at perfekte systemer ikke eksisterer, og at det er den menneskelige drivkraft som skaper gode tilbud.

80

Det er ikke et system som gir omsorg. Det er det menneskene som gjør. Et system har ingen iboende trang til å skape og utvikle. Det er det menneskene som har. Et system har ingen ønsker om eller drivkraft for å løse oppgaver best mulig. Det er det menneskene som har.

85

Der andres utgangspunkt i velferdspolitikken er en blind tro på systemet, vil Høyres utgangspunkt være tillit til enkeltmennesket og frihet under ansvar!

90

Når jeg reiser rundt, møter jeg masse fantastiske folk i alle mulige yrker. Det mest slående er at jeg overalt møter mennesker med et brennende ønske om å gjøre en best mulig jobb. For de pleietrengende, for syke, for elevene og for barna.

Da tenker jeg: Hvorfor ikke vise dem den tilliten de fortjener? Hvorfor ikke gi dem frihet under ansvar?

95

Kjære landsmøte,

Et grunnleggende skille mellom høyresiden og venstresiden ligger i svaret på følgende spørsmål:

100

Skal vi bygge vårt samfunn på tillit, eller på mistillit? Skal vi gi folk større frihet til å velge hvordan de løser oppgavene, eller skal vi detaljstyre mer? Skal vi ta flest mulig valg på vegne av andre, eller skal de få velge selv?

105

For Høyre er svaret klart: Høyre har tillit, vi vil gi frihet, og vi vil la folk velge selv! Hvis ikke Njål hadde fått tillit og frihet, så hadde kanskje Helga fortsatt sovet på en madrass uten dyne og pute.

Dessverre er det mange engasjerte mennesker som Njål som ikke får bruke sin kreativitet og skapertrang til å yte stadig bedre omsorg og forbedre velferden.

110

Drakampen mellom tillit og detaljstyring, mellom mangfold og ensretting er langt fra ny.

115

Noen partier kjempet langt ut på 80-tallet for planøkonomi, monopoler, og detaljstyring av folks hverdag. Nå kjemper de for omsorgsmonopoler og mot valgfrihet.

Historien viser at de tok feil.

120

Ingen lengter tilbake til tiden med Televerkets kø for å få telefon, butikker som stenger klokken halv fem eller NRK-monopolet.

125

Det kreves et monopol for å tillate at beste sendetid en lørdag kveld brukes på et program med tittelen -- og dette er, tro det eller ei, ikke tull: «Sauesjukdomen Mædi», og som handler om sauepest på Island.

Den ansvarlige for avgjørelsen het forresten Stein Ørnhøi, og ble året etter, i 1977 valgt inn på Stortinget for SV.

130

Historier som virker absurde i dag forsvarte de den gang, fordi de mente monopol og mistillit til folks frie valg var det beste for oss.

La oss heller slå fast: Tjenestene blir best når folk får velge selv.

135

Men i offentlig sektor står våre motstandere fortsatt på sitt: Ett tilbud er bedre enn mange ulike. Selv om barn har ulike måter å lære på, selv om mennesker har ulike lidelser, selv om eldre har ulike behov.

140

Vi skal vinne slaget om valgfrihet og kvalitet gjennom det Sjur Lindebrække kalte

tillitspolitikk. Der andre har mest tillit til systemet, skal vi være partiet som viser mest tillit til den enkelte. Vi skal være partiet som har tillit til at folk, også når de er pasienter, pleietrengende, skoleelever eller bare godt voksne, kan velge selv.

Andre mener den viktigste rettigheten når velferden svikter er å kunne klage.
Høyre mener den viktigste retten er å kunne velge seg et bedre tilbud!

150 Vi skal være partiet som ser en ny idé og et nytt forslag som den muligheten det er, ikke som en trussel.

Vi skal være partiet som dyrker de som er kreative, utålmodige og omsorgsfulle.
De som vil noe. De som ser muligheter.

155

Vi skal være partiet som ser at Norges fremtid handler om mennesker, ikke om milliarder.

160 Ja, Høyre skal bruke milliarder på tusenvis av sykehjemsplasser for å sikre alle eldre en verdig alderdom.

Ja, Høyre skal bruke store summer på bedre behandling for demente.

165 Ja, Høyre skal bruke hundrevis av millioner på å rekruttere flere ansatte og å gi de ansatte i helse- og omsorgssektoren et kunnskapsløft.

Men de som tror at bare flere milliarder vil være nok til å løse utfordringene i fremtiden, forregner seg grovt.

170 Penger gir deg ikke omsorg.

Penger holder deg ikke i hånden.

Penger har ikke kunnskap om hva som er den beste behandlingen.

175

Mennesker derimot, gir omsorg, holder deg i hånden og har kunnskap. Derfor handler det om mennesker, ikke milliarder!

180 Stadig flere skal ha pleie og omsorg. Det krever også flere mennesker til å yte pleie og omsorg. Det er ikke nok å rekruttere flere folk. Målet må være å rekruttere flere fagfolk.

Der skiller Høyre og regjeringspartiene lag. De er opptatt av antall hender. Det

185 er bra med varme hender, men som Florence Nightingale, grunnleggeren av sykepleierfaget, sa: «Det arbeidet som duger, er det som blir utført av dyktige hender, ledet av en klar hjerne, og inspirert av et kjærlig hjerte.»

Store endringer er på gang.

190

I gamle dager kom de eldre spaserende til aldershjemmet. I dag kommer de med ambulanse til sykehjemmet.

195 I snitt har hver beboer på et sykehjem nå 6 ulike diagnoser. Det krever mennesker med kunnskap å håndtere slike utfordringer. Behovet for ansatte øker, men hvis vi dekker det inn med flere ufaglærte, vil kvaliteten på tjenestene bli dårligere.

200 De med størst behov for hjelp kan ikke møtes av de med minst kompetanse. I dag er 1 av 3 som jobber i omsorgssektoren ufaglærte. De gjør en formidabel innsats og strekker seg langt. Men de pålegges et mye større ansvar enn de har mulighet for å ta.

205 Det betyr at sekstenåringer settes til å passe på døende eldre, alene midt på natten. Vår stortingsrepresentant Linda Helleland har opplevd akkurat det. Som sekstenåring måtte hun ta vare på et døende menneske, og forholde seg til de pårørende. Jeg syns Linda beskrev opplevelsen godt: «Det oppleves uverdig for alle parter, i en fase av livet der verdighet er viktig».

210 La meg være helt tydelig: For Høyre er dette uakseptabelt!

I omsorgen er kompetanse lik kvalitet. Så når regjeringen er mer opptatt av å love flere ansatte enn de er av å ansette flere fagfolk, svekker de kvaliteten.

215 Vi ser svekkelsen i den nye loven om kommunale helse- og omsorgstjenester.

Kommunene skal få mer ansvar for helse- og omsorgstjenestene. Likevel mener regjeringen ikke at det er nødvendig å stille krav om at kommunene har sykepleiere, jordmødre eller fysioterapeuter.

220

Men hvis du trenger opptrening etter en skade, trenger du en fysioterapeut. Hvis du trenger hjelp til medisiner, trenger du en sykepleier. Og hvis du skal

gå til svangerskapskontroll, kan du trenge en jordmor.

225

Det er ikke likegyldig om disse faggruppene finnes i kommunen. Det er faktisk helt avgjørende for å gi gode helse- og omsorgstjenester.

Profesjonsnøytralitet, kaller regjeringen det. Jeg kaller det et angrep på yrkesstoltheten!

230

Før het det at man skulle ha rett person på rett plass. Regjeringens nye linje er hvem som helst på hvilken som helst plass.

235 Det er mulig at de rødgrønne setter sammen regjeringer etter dette prinsippet -- men i helsevesenet mener jeg vi må stille høyere krav.

Regjeringen foreslår at turnusleger skal dekke inn legemangelen på sykehjem. Vi mener det blir galt å sende de mest uerfarne legene til å ta vare på de sykeste pasientene. Fordi Høyre vil ha kvalitet i omsorgen vil vi heller gjøre det mer attraktivt for erfarne leger å jobbe på sykehjem. I dag har sykehjemsleger mindre lønn, lavere stillingsbrøker og mindre mulighet til faglig utvikling og forskning enn sine kollegaer på sykehus. Derfor vil Høyre gi sykehjemsleger økt lønn, økte stillingsbrøker og mulighet til faglig utvikling og forskning.

245

Kvalitet i omsorgen, kjære landsmøte, krever at vi sikrer de eldre de fagfolkene som er nødvendig for å gi dem den beste behandlingen!

Vi har store utfordringer også når det gjelder rekruttering av sykepleiere. Mye fordi mange av studentene ved sykepleierutdanningen faller fra underveis, fordi studiet er for krevende for dem.

250

Hva gjør man da?

255 Man har to valg. Svekke kvaliteten på norsk helsevesen gjennom å senke kompetansekravet til utdanningen. Eller man kan gjøre som Høyre vil og øke kravene for å komme inn på sykepleierutdanningen.

Høyre vil innføre absolutte karakterkrav på sykepleierstudiet. 3,5 i snitt, og minimum 3 i norsk, matte og engelsk.

260

Høyre vil heve kompetansen i hele helse- og omsorgssektoren. Fordi kompetanse er lik kvalitet.

265

Flere fra sykepleier til spesialsykepleier. Flere fra lege til spesialistlege. Flere fra ufaglært til faglært.

Det siste er viktig. Vi trenger ikke bare flere spesialister, men også flere faglærte.

270

Derfor skal vi gi de mange ufaglærte som i dag jobber i helsesektoren muligheten til å bli faglært.

Forskning forteller oss at flere faglærte gir en rekke fordeler. Økt kvalitet i

tjenestene, økt tilfredshet blant brukerne, økt produktivitet, og mindre

275

sykefravær. Kort sagt en vinn-vinn situasjon for både brukere og ansatte. Høyre skal gi flere muligheten til å bli faglærte, og flere muligheten til å bli spesialister.

Kjære landsmøte. Kvalitet i omsorgen forutsetter kompetanse, ikke bare flere

ansatte. Vår politikk for mer kompetanse henger også sammen med vår

280

tillitspolitikk.

Som leder er det lettere å gi fra seg ansvar, hvis det går til noen med kompetanse.

285

Har man kompetanse, kan man som ansatt lettere ta ansvaret det er å få mer tillit.

Valget til høsten handler om dette.

290

Alternativene er klare:

Regjeringen vil regulere og detaljstyre. Høyre vil satse på tillit.

Regjeringen lover flere ansatte. Høyre lover flere ansatte med høy kompetanse.

295

Forskjellen gjør det veldig klart hvem som virkelig satser på kvalitet i omsorgen og velferd som virker!

Eldreboen stiller oss overfor store utfordringer. Men det er et luksusproblem.

300

Alternativet til at flere lever lenger, er nemlig ikke så hyggelig.

Samtidig som vi diskuterer hvordan vi skal forholde oss til at vi nordmenn lever stadig lenger, er det andre som strever med å finne ut hvordan de skal overleve
305 morgendagen. Her, nord i Europa, skal vi utøve vår rett til å stemme på våre folkevalgte. Nord i Afrika risikerer -- og mange har tapt, sine liv for den samme retten.

Da Høyres statsminister Jan P. Syse i sin nyttårstale 1. januar 1990
310 oppsummerte den historiske høsten som hadde satt Øst-Europa fri, sa han:
«Slike historiske øyeblikk kommer ikke av seg selv. De skapes av enkeltmennesker, av en Sakharov, en Walesa og en Havel, som gjennom sin moralske autoritet og styrke viser vei for andre. Men de skapes først og fremst av folkene selv som gjør opprør mot ensretting og undertrykkelse.»

315 Vi vet ikke ennå om det som har skjedd i Tunis og Kairo, og det som skjer i byer og land over hele regionen, til slutt vil minne mest om Berlin i 1989 eller Teheran i 1979.

320 Det vi har sett, er diktaturers fall. Vi har ennå ikke sett demokratier reise seg. Men vi vet, født av vår egen og av andres bitre erfaring, at demokrati ikke er noe vi skal ta for gitt.

Norge må være tydelig i sin posisjon, i sin kamp for demokrati og mot
325 diktatorers overgrep mot egen befolkning.

Også hvis det kreves militære bidrag.

Det sier jeg vel vitende om hva det kan koste. Da snakker jeg selvfølgelig ikke i
330 kroner og øre, men i menneskelige tap. Både våre egne, og andres.

Derfor skal norske soldater som vender hjem ha den beste oppfølgingen og ettervernet vi kan gi dem.

335 Derfor skal alle som har blitt skadet i tjeneste for Norge oppleve rettferdig og god behandling uansett når de tjenestegjorde.

Derfor skal norske soldater i utlandet ha den beste treningen og det beste utstyret vi kan gi dem. Slik forhindrer vi flest mulig skader og tap av liv.

Vi sørger alle over de som skades, og som i noen tilfeller gir sitt liv, i kamp for andres frihet og trygghet.

345 Jeg vil derfor, på Høyres vegne, fortelle våre modigste kvinner og menn i Afghanistan og i Libya at dere har vår største respekt og takknemlighet.

I Nord-Afrika skaper innbyggerne seg nå en ny fremtid. Forhåpentligvis en fremtid sammen med resten av den frie verden. Forhåpentligvis en fremtid med
350 større åpenhet og mer frihet.

Her hjemme er det også noen som er i ferd med å skape sin egen fremtid. Jeg tenker på førsteklasingene landet over som om få måneder begynner sin første skoledag.

355 Noen har allerede fått prøve en dag på skolen og lært sangen «Første dag i første klasse».

Jeg vil sitere, ikke synge:

360 «Endelig så står vi her med skolesekk og fine klær, ja ventetiden den har vært fryktelig lang!

Første dag i første klasse, det er vi som står her nå, vi skal lære oss en masse, vi
365 sier klar og ferdig, gå!»

Enhver som har vært der, og sett rekken med 1. klassinger, spente, nysgjerrige og utrolig forventningsfulle, vet at det er et stort øyeblikk. Samfunnets ansvar er å oppfylle de forventningene.

370 Vi skal ha like høye ambisjoner for barna, som barna har for seg selv. Skolen betyr enormt mye for det enkelte barns fremtid, og for vårt samfunns fremtid. Den første skoledagen er kanskje det viktigste spørsmålet mange foreldre, søsken og barn stiller seg: Hvilken lærer får vi?

375 For vi vet at læreren betyr så mye. Helt instinktivt vet vi det forskningen viser: At læreren er avgjørende. Skal vi ha ambisjoner om en skole i verdenstoppen er vi nødt til å ha lærere i verdenstoppen.

I valgkampen i 2007 fortalte Høyre velgerne at vi er forelska i læreren. Vi vet jo at forelskelser kan gå over. Men for Høyre har den blitt erstattet av noe bedre: Dyp og varig kjærlighet!

385 At Høyre innførte absolutte karakterkrav på lærerutdanningen, mot Kristin Halvorsens

stemme, var et viktig første steg på veien til en bedre lærerutdanning. Som Inge Lønning sa det: «Ingen er så god pedagog at han er i stand til å lære andre noe
390 han ikke kan selv».

Nå vil vi ta nye grep for å gjøre lærerutdanningen enda bedre.

For det første vil vi øke kvaliteten på lærerutdanningen gjennom å gjøre den til
395 et femårig masterstudium, mot dagens fireårige utdanning.

For det andre vil vi øke karakterkravene for å komme inn på lærerskolen ytterligere. Høyre vil kreve minst 4 i basisfagene norsk, matematikk og engelsk.

400 For det tredje vil vi stille strengere krav for å bestå underveis.

Og for det fjerde: dagens lærere skal få bedre og mer systematisk etter- og videreutdanning.

405 Kjære landsmøte,

Mener vi alvor med å heve den faglige kvaliteten, så krever det tøffe tiltak. Regjeringen bruker sin tid, sine krefter og penger på å gi norske elever organisert skolefritid. Høyre vil bruke tiden, kreftene og pengene på å gi norske elever de
410 aller beste lærerne!

I Finland ser man hvor avgjørende det er med gode lærere. Finland har et av verdens beste utdanningssystemer. De er flinke til å innfri barns forventninger.

415 Det får de til fordi de har lærere i verdensklasse. I Finland er lærerstudiet så populært, og kravene så høye, at bare 1 av 10 søkere kommer inn.

420 Det finske utdanningssystemet har også en annen misunnelsesverdig kvalitet: at de på et tidlig tidspunkt tar tak i de faglige utfordringene det enkelte barn måtte ha. Der kan faglærer sammen med rektor ta avgjørelser om spesialundervisning, og sette i gang straks. Og spesialundervisningen foregår med faglig flinke lærere. Resultatet er at stadig færre trenger spesialundervisning etter hvert som de blir eldre. Det tyder på at de gjør noe riktig.

425 I Norge er situasjonen helt motsatt.

Her får stadig flere elever spesialundervisning etter hvert som de blir eldre. Det tyder på at noe må endres. Bruken av spesialundervisning har eksplodert. Og på 430 toppen av det hele utføres spesialundervisningen i nær halvparten av tilfellene med

ufaglærte assistenter, utenfor klasserommet. Det er urettferdig mot de ufaglærte, og det er urettferdig mot barna.

435 Elevene må gjennom kartlegginger, vurderinger og få en diagnose som «svak» før de får hjelp. Den prosessen tar tid. Et barn som trenger litt ekstra støtte for å klatre i kunnskapens tre i samme tempo som resten av klassen, vil henge stadig lengre etter og få stadig mindre ut av ordinær undervisning.

440 Regjeringen sier at den skal gjøre mer av det Finland gjør. Og så lemper den ansvaret for gjennomføringen over på kommunene og fylkene.

Regjeringen gir ingen nye virkemidler. Gode intensjoner om tilpasset 445 undervisning har vært i loven siden 1976, men likevel vet vi at 70 % av kommunene ikke innfrir.

Derfor vil jeg lansere et nytt forslag i dag. La noen kommuner som ønsker det prøve noe radikalt annerledes. Gi dem unntak fra regelverket som krever 450 utredninger, vurderinger og vedtak. La lærer og rektor ta selvstendige vurderinger for å sikre at ingen av elevene blir hektet av læringen i klassen og hengende for langt etter. Gi dem også de ekstra midlene det krever å sikre at undervisningen gjøres av flinke fagfolk.

455 Det spesialpedagogiske personalet som i dag gjør utredninger og vurderinger, som skriver rapporter og setter diagnoser, kan de flytte inn i klasserommene og

på skolene, for å hjelpe alle barn.

460 La oss vise lærerne og rektorene tillit.

Slik kan elevene få hjelp tidlig. De kan slippe å føle seg dummere år for år, mens problemene vokser.

465 Vi kan til og med gjøre en avtale, du og jeg, Kristin. Vis noen kommuner skikkelig tillit, la dem bygge noe nedenfra for å hjelpe elevene før det er for sent, og la forskere evaluere prosjektene. Hvis forsøkene viser seg å være vellykket, så lover jeg at vi skal finne penger til å gjennomføre det i hele landet når du erstattes av en kunnskapsminister fra Høyre!

470

Kjære alle sammen,

Jeg har snakket om kunnskap i skolen og kvalitet i omsorgen fordi skolen og omsorgen er to av de viktigste bærebjelkene i velferdssamfunnet.

475

Høyre vil forsterke disse bærebjelkene. Gjennom økte krav til utdanningene for både fremtidens sykepleiere og lærere. Gjennom å gi flere ufaglærte muligheten til å ta utdanning og bli faglærte. Gjennom å gi våre skolebarn hjelp når utfordringene fortsatt er små, ikke når de har vokst seg store. Gjennom å gi pasienter og pårørende muligheten til selv å velge omsorg og behandling.

480

Fordi vårt utgangspunkt er at ingen mennesker er like, verken brukere eller ansatte, må monopoler, ufrihet og mistillit bort. Og erstattes av mangfold, valgfrihet og tillit.

485

Hvor hadde vi vært i dette landet uten de initiativrike menneskene som fikk tillit til å prøve noe nytt? De som så en mulighet, og tok den. De som så et tomrom, og fylte det.

490 Hvor hadde beboerne på Mildeveien vært uten Njål Johansen og hans ønske om å gi Helga og de andre beboerne et bedre og mer verdig liv?

Verken Njål eller Helga ble sett fra Stortinget. Nei, det var den lokale innsatsen som var avgjørende og som gjorde en forskjell.

495

Kjære venner,

Dere gjør en forskjell!

500

Dere skaper en bedre skole.

Dere skaper en bedre omsorg.

505 Dere er helt avgjørende for at eldre opplever verdighet og får valgfrihet!

Og derfor er høstens valg så viktig.

510

Kampen mot omsorgsmonopoler og for valgfrihet er ikke vunnet. Innsatsen for en bedre skole er ikke ferdig - det blir den aldri.

Vi som stiller til valg ber om tillit, og må vise velgerne at tilliten er gjensidig.

515

Vi går til valg på tillit til at nærhet til problemene skaper de beste løsningene.

Vi går til valg på tillit til at enkeltmenneskers engasjement skaper det beste fellesskapet.

520

Vi går til valg på tillit for å skape muligheter for alle.

Vi går til valg for å skape tillitspolitikken for vår tid.

Det er derfor vi er her.

525 Det er derfor det er godt å se dere.

Takk for meg.

530

Kilde
www.hoyre.no

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/velferd-som-virker>